

WONEN OP AMERSFOORTSE 'BRUGGEN'

3. Kattenbroekse brugwoning.
Foto Hellen Plasmans

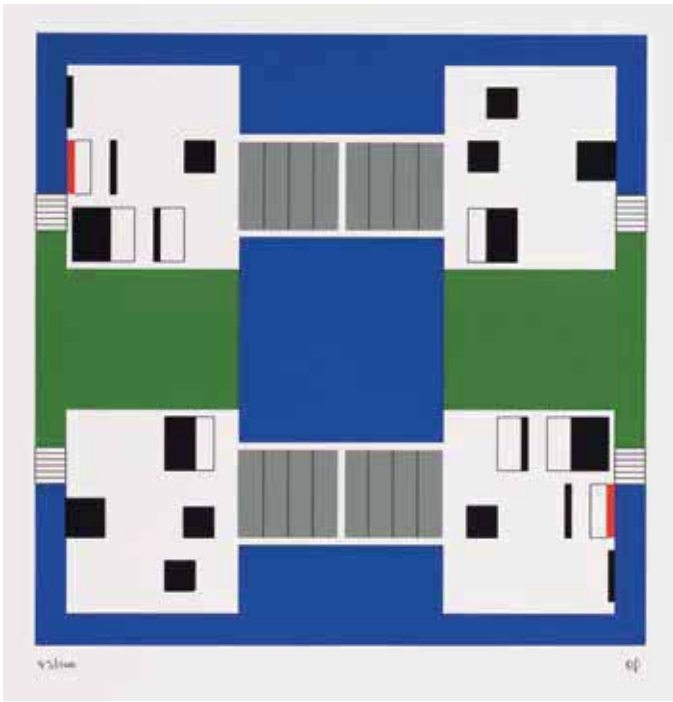
Michel Bakker

Bruggen in de Kunst' wijkt dit keer iets af van het gebruikelijke thema. De Amersfoortse brugwoningen zijn immers meer woning dan brug, al woont men wel deels boven het water. De echt 'bewoonde bruggen' combineren de functies van wonen en verkeer. Ze kwamen duizend jaar geleden al voor; de meeste zijn inmiddels afgebroken.

Er waren bewoonde bruggen met een kerkje of kapel, er waren er die een verdedigingsfunctie hadden en huisvesting boden aan garnizoenssoldaten en er waren er zelfs die een hospitaal torsten. Misschien wel de bekendste bewoonde bruggen waren de Old London Bridge (vervangen in 1832) en uiteraard de Ponte Vecchio over de Arno in Florence, gebouwd in 1345. Nu meest met juweliers en edelsmeden maar aanvankelijk

ook met slaggers en leerlooiers. Veel 19de- en 20ste-eeuwse ontwerpen voor bewoonde bruggen zijn (nog) niet uitgevoerd. Ook in Nederland waren er dergelijke spraakmakende plannen: ir. Galman ontwierp in 1848 een bewoonbare brug over het Amsterdamse IJ. Het Museum Flehite bewaart een zeefdruk uit 1994 van Leo Heijdenrijk (1932-1999) met de voorstelling van twee brugwoningen in de

wijk Kattenbroek te Amersfoort. Ze zijn verbeeld met geometrische vlakken in de inktkleuren rood, blauw, groen, grijs en zwart. Het is onderdeel van een drieluik. Heijdenrijk ontwierp de drie voorstellingen, zocht de lijsten uit en liet ze in eigen beheer (zeef)drukken. Twee van de drie hebben betrekking op de brugwoningen. De derde zeefdruk is geïnspireerd op het Castellum, ook in Kattenbroek.

1 Zeefdruk 'Kattenbroek Brug', 50 x 40 cm.
Foto Museum Flehite, Amersfoort

2 Model van de brugwoningen in Madurodam.
Collectie Madurodam

Bij het zien van de geometrische vormen denkt men onwillekeurig aan Mondriaan. Dat is niet geheel bij toeval want Leo Heijdenrijk was een groot bewonderaar van deze schilder en de Nederlandse kunstbeweging De Stijl. Zozeer zelfs dat hij samen met zijn echtgenote Cis aan de basis stond van het Mondriaanhuis, geopend in 1994. Zij redden dit geboortehuis van Piet Mondriaan in de binnenstad van Amersfoort van de sloop. Tegenwoordig bevat die collectie naast werken van Mondriaan ook geometrisch-abstract werk van andere kunstenaars.

Leo Heijdenrijk is niet alleen de ontwerper van de zeefdruk, hij is ook de architect van de brugwoningen. Niels Heijdenrijk: "Mijn vader was van beroep architect, maar heeft altijd veel geschilderd en getekend. Vooral als hij er tijd voor had, voordat deze werd ingenomen door zijn loopbaan en daarna. Dit heeft een

3 Kattenbroekse brugwoning.
Foto Hellen Plasman

aantal grotere schilderwerken op paneel opgeleverd, de zeefdrukken en daarnaast ook nog een boek over zijn gedachten en werk." Na zijn afstuderen kwam Leo als architect te werken bij het bureau van Joost van der Grinten in Amersfoort. Van der Grinten werd in 1962 de eerste Nederlandse hoogleraar Industriële Vormgeving. Later vormden zij samen de *Maatschap voor Architectuur en Stedebouw* en vanaf 1970 *Environmental Design*. In 1984 startte het *Architecten Kollektief Heijdenrijk*, eveneens in Amersfoort. Hij ontwierp ook het TW/RC-gebouw van de Universiteit Twente dat in 2002 gedeeltelijk is afgebrand. Heijdenrijk's ontwerpen rekt men tot het structuralisme. Dat is een stroming in de Nederlandse architectuur en stedenbouw die zich kenmerkt door gebouwen met een geometrische structuur, samengesteld uit vaak kleine eenheden en gerelateerd aan de menselijke maat. De wijk Kattenbroek - genoemd naar de gelijknamige boerderij - is in het begin van de jaren negentig gebouwd. Ontwerper Ashok Bhalotra streefde naar niet-standaard woningen. Hij gebruikte thema's en metaforen als 'gesloten stad', 'fort', 'brugwoning' en 'wintertuin' om de fantasie van de bewoners te prikkelen. Iets wat vanaf dat moment vaker zou worden toegepast in de stedenbouw.

4. Leo Heijdenrijk in zijn kantoor in de Amersfoortse Elleboogkerk.
Foto Janus Visser/BDU Media

Met dank aan: Niels Heijdenrijk, Olga van der Klooster, Jaap van der Meer (Museum Flehite), Hellen Plasman, Katinka Regtien (Archief Eemland), Peter Stalman (Madurodam).

BRONNEN

- A. Romeijn, 'Bewoonde bruggen', in: *Bruggen* 12 (2004), nr. 2, pp. 4-14.
J. Schopman, *Living Bridges: A building solution from the past for the future*, Scriptie TU Delft (Civiele Techniek), maart 2002.
www.museumflehite.nl
www.mondriaanhuis.nl
www.madurodam.nl
www.archiefemland.nl